Pogled v zgodovino in prihodnost

Dobrih deset dni po ustanovnem zboru je Kulturno-zgodovinsko društvo Lonka (društvo Lonka) že organiziralo prvo izredno vsebinsko zanimivo srečanje, ki so ga poimenovali 'Stara Loka, kot je bila in kot si jo želimo'.

Društvo Lonka je večer pripravilo v sodelovanju z Muzejskim društvom Škofja Loka in krajevno skupnostjo Stara Loka-Podlubnik. Na začetku je številne prisotne v spodnji dvorani obrambnega stolpa Starološkega (Strahlovega) gradu pozdravil predsednik društva Lonka **Klemen Karlin**: »Zakaj Strahlovi večeri? Ker so bili Strahli zadnji plemeniti lastniki gradu, ki so živeli s krajem in bili močno povezani z ljudmi. Naše društvo želi opozarjati na dediščino in hkrati odpirati perspektive za prihodnost. Prav tako si želimo, da bi grad zaživel v novi, drugačni podobi, kot je videti danes.«

Stara Loka, kot je bila

Voditeljica večera arhitektka **Mateja Hafner Dolenc** je najprej poskrbela za sprehod v zgodovino in poudarila, da je prav Stara Loka najstarejši del Škofje Loke. Nato je besedo predala poznavalcu zgodovine Škofje Loke **dr. Francetu Štuklu**. »Ko sem pred leti hodila po Stari Loki, sem opazil, da ima 24 hiš elemente 16. stoletja; 17 hiš elemente 18. stoletja, 9 hiš 19. stoletja in elemente do druge svetovne vojne še 17 hiš. Apeliram na vas, da bomo to, kar je še ostalo, ohranili, saj Stara Loka, žal, izgublja svojo podobo,« je poudaril dr. Štukl. Številne prisotne je povprašal, ali vedo, kje se nahaja 'babja kahla'; kje so bile Dolenčeve toplice itd. Za zadnjega Strahla pa je dejal, da je bil »tako velik in zanimiv Prifarc, zelo socialen človek, da mu ni bilo para«.

Odličen poznavalec in soustvarjalec prifarskega življenja je tudi **Peter Grašič**, ki je prav tako postregel z zanimivi podatki iz zgodovine, a s poudarkom na zanimivih Staroločanih. Tako smo izvedeli, da je bil prvak slovenske, zagrebške in dunajske državne opere **Jože Gostič** rojen v Stari Loki, kjer je živel do svojega osmega leta. V Stari Loki je bil rojen tudi škof **Andrej Karlin, Ivan Grohar** pa je nekaj časa živel pri Dolencu in v Stari Loki imel dekle, **Koroščevo Nežo.** Grašič je prav tako omenil 'širino in velikost' Strahla, saj je bil pobudnik elektrifikacije v Stari

Prof. Janez Koželj je navdušil s svojim predavanjem, v katerem je predstavil izkušnje iz urejanja Ljubljane in svoje predloge za ureditev jedra Stare Loke. (Foto: K. Š. K.)

Loki, ki je prav tako zaradi njega dobila vodovod, dal je zemljišče za kulturni dom, bil je pobudnik ustanovitve gasilskega društva in še in še. »Vsaka hiša ima veliko lepih zgodb in da ne utonejo v pozabo, bi jih morali zapisati,« je zaključil Grašič.

Stara Loka, kot si jo želimo

Sledil je drugi del večera, v katerem so se uzrli v prihodnost. Arhitekt **prof. Janez Koželj** je predstavil svoje izkušnje pri urejanju Ljubljane in podal predloge za ureditev Stare Loke. »Kraja ne sestavljajo hiše. Kraj je prostor med hišami. To modrost je treba spoštovati. Vašemu kraju je zmanjkalo javnega prostora. Glavni prostor je namenjen avtomobilom, ne vam, ne otrokom,« je povedal Koželj in poudaril, da je javni prostor dobrina, ki bi morala biti namenjena vsem, ne samo tistim, ki so v avtomobilih, zato bi bilo po njegovem mnenju najprej treba spremeniti prometno politiko.

Nato je v nadaljevanju nanizal nekaj konkretnih primerov oz. ukrepov za umirjanje prometa (zožanje prometnih prostorov, dvig cestišča, šikana, visoko trenje-tlakovanje, pravokotna križišča, slepe ulice …), ki so jih uporabili tudi v Ljubljani in je ta posledično doživela turistični razcvet. »Na javni prostor je treba gledati celovito, ne samo s prometnimi očali. Mestne ulice imajo namreč poleg prometne tudi socialno funkcijo. V Ljubljani smo na ta način preuredili trideset ulic. Začeli smo s kanalizacijo, nato naredili nov historični tlak, uredili promet in postavili ulično opremo. Naenkrat smo iz asfalta dobili prostor, ki spominja na domačo preprogo. Meščani so na novo odkrili mesto in ga uporabljajo kot dnevni prostor,« je bil slikovit Koželj.

Arhitekt Koželj je v nadaljevanju nanizal izhodišča za prenovo javnega prostora Stare Loke. Kot glavno je poudaril, da bi se s prometnimi znaki morala prepovedati uporaba ulice kot bližnjice za tranzitni promet; nadalje da se opredeli ožje območje prenove osrednjega javnega prostora med gradom, cerkvijo in vaškim jedrom, ki bi ga bilo treba postopoma enotno tlakovati s kockami in opremiti; da naj bo promet namenjen za stanovalce in omejen na 15 km/h; da se motorni promet umiri s fizičnimi preprekami; da se cesta preoblikuje v ulico in opremi z uličnim pohištvom; da se pripravi katalog uličnega pohištva in cestnih ureditev po krajevnem izročilu itd.

Predavanje in priporočila prof. Koželja so navdušili polno dvorano na prvem Strahlovem večeru. Staroločani in tudi drugi prisotni so bili kritični do dosedanjega pristopa ureditve centra Stare Loke, zaradi katerega je po njihovem mnenju ostalo zelo malo manevrskega prostora. Zavedajo se finančnih omejitev in ravno zato ureditve ne pogojujejo s časom, ampak kot je poudaril Klemen Karlin: »Nikoli nismo ničesar časovno forsirali. Želimo pa, da se k urejanju prostora pristopa celovito. Želimo si, da je faznost zastavljena tako, da ne ovira naslednje. Vsekakor pa so določeni ukrepi možni tudi brez večjih finančnih sredstev.«

Klavdija Škrbo Karabegović